

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio II. De ipsamet Intellectione Angeli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

Disputatio II.

53

solvetur: quare non noscant futura Angeli, etiam si concedantur illis illorum species. Tum, quia rationes in oppositum non convincunt: Nec enim probatur, Deum illas solum species concreasse, quas produxissent objecta: Nam neque universaliae species possent habere; cum ipsa objecta talem universalitatem non habeant, adeoque neque vim producendi tales species.

ASSER 3: *Qui vellit tueri, quod Angelus non habent species, ad hoc deberet attendere.* In primis quod sit disparitas de hominibus & de Angelis: Nam si homines non haberent species, intelligentia illorum nullo modo penderet a corpore: Nam quod pendeat, in id refertur: quia pendet a specie spirituali, fabricata ad imitationem operis materialis. Rursum teneri posset quod objecta non habeant nisi concursum terminatum. Cur autem non omnium simul objectorum eliciantur notitia, referendum esset in determinationem potentiae, limitatam capacitem habentis. Teneri denique posset, quod respectu notitiarum præhabitarum quas se exercuisse meminit Angelus, dandæ sint species: & quod illæ ipsæ non concurrent effective ad illuminationem, sed quod se habeant nonnihil per modum complementi.

QUÆSTIO II.

De ipsamet Intellectione Angelis.

Quod Angelus ab omni omnino notitia cefare non possit, ordinariè docetur cum Suar. L. 2. c. 35. Tum, quia poneretur tunc Angelus, quasi in statu mortis cuiusdam, nullam omnino operationem exercens vitalem: quia hinc in ente, qui est spiritus, non potest esse, nisi incipiens ab intellectione. Immò si non intelligit Angelus, nec loco quidem moveretur, quia hoc deberet facere liberè, liberè autem non posset facere, si non intelligeret. Tum, quia ut aguit Suarez ibidem. Vel necessariò abfineret Angelus ab omni omnino intellectione, vel liberè? Sine necessariò, contra erit; Quia hujus necessitatis nullum est principium; cum cines turbari, vel auferri species; nec fatigari intellectus possit. Si autem liberè, ergo ex præluciente intellectu; Ergo dum non supponitur cogitare, cogitat: quia dum supponitur vellene cogitare, debet cogitare; ut possit velle, ne cogiter.

Neque valet si dicas, sufficit quod ad initium præluxerit intellectus, ut possit voluntas impetrare ne intellectus cogitet, non inquam valet si dicas: quia vel cognoscit intellectus illud imperium cum non cogitat, vel non cognoscit: Sinon cognoscit, cur non reddit ad suum agere, ad quod habet omnia complementa expedita, ut species, concursum præparatum, &c. Immò illud imperium habebit se quasi non esset, cum non inficit, nec in sui apprehensione. Si au-

tem noscit hoc imperium, cum non cogitat, ergo cogitat cum non cogitat: noscere enim illud, est cogitare. Tum, quia ut probat Martinus d. 40. n. 5. quod Angelus non sit necessitatus ad quamcumque distributivæ cognitionem, proficiscitur id ex limitatione virtutis intelligendi, & ex libertate, ut possit ex una transire ad aliam cognitionem: Sed non potest se liberè avertere ab omnibus objectis collectivè; quia non potest esse exercitium libertatis sine cognitione actu præsente. Ideoque & nos experimur si non vacare in vigilia, immo nec in somno, & si cessaremus in somno, in impedimenta corporis hoc referri deberet; quibus carent Angelis. Immò cum nulla sit talis species quæ non habeat aliam sibi connexione similem, excitare sese poterunt ad invicem.

In duobus tamen casibus putarem cessare animam à cogitando, in primis in infantibus prope exordium vita, & in patientibus spasmus. His præactis. Sit

DIFFICULTAS I.

De variis Notitiis Angelicis circa seipsum.

Quoniam Objectum quod est Angelus, est sibi præalii intiuimus; hinc confederatio, notitiarum hujus objecti, primum sibi locum vendicat.

Punctum Difficultatis I.

An necessario semper noscat Angelus seipsum?

Dicendum est. Non esse necessarium, ut Angelus noscat seipsum continuatè semper notitiam; Ita Arr. d. 11. S. 2. Mart. d. 40. in quantum dicit Angelum quavis distributivæ notitia posse carere, & ante illum Vasq. d. 219. c. 3. contra Suar. h. c. 1. c. 35. n. 8.

PROBatur I. Angelus secundum sua naturalia spectatus, non est necessare, ut cogite semper de Deo tanquam Auctore naturæ, ergo nec cogitare debet semper de se. Ant. concedunt etiam oppositi, & probari per hoc potest; Quia cum Angelus extendere se posset ad alia & alia noscenda, deserereque notitiam unius objecti, transferendo se ad notitiam aliis; Ergo etiam transferre poterit notitiam à Deo tanquam Auctorem naturæ, præcipue cum nulla sit necessitas & fundamentum hujus adstringendis. Conseq. principalis probatur; Quia est paritas, utroque nulla necessitas adstringendi, & si Angelus habendo omnia requisita ad noscendum Deum tanquam Auctorem naturæ, potest divertere mentem, cur non divertere potest à notitia sui?

e 3

PROBA-

P.
MŁOD
OWSKI
M. A. Z.
VI

PROBATOR 2. Quia si Angelus deberet in perpetuum de se cogitare, id ideo esset, quia non posset postea unquam determinari ad cogitandum de se, & ad cogitandum alia: sed haec ratio non convincit; quia posset determinari a Deo seu a cognitionibus quas vocat Aristoteles injectas a bona fortuna. Posset determinari ex connexione specierum. Posset etiam determinari ab occurrentia objecti: ut si unus Angelus dicat alteri, ego modo cogito de me, tunc alius audiens, ab hac occurrentia, posset invitari ad cogitandum etiam de se, &c.

PROBATOR 3. Quia moraliter loquendo videtur tedium afficiendus Angelus unahac cognitione: nam quod Beati cogitent perpetuo de Deo, sine fastidio, id referri debet in id; quia est objectum infinitae perfectionis, quale objectum, non est Angelus.

OBJICIT 1. Suarez. Si Angelus a sui cognitione cessaret, non posset se liberare ad aliquid cogitandum applicare; quod probatur, quia vel Angelus cessando a sui cognitione, simul cessat ab omni alia, vel in aliqua permanet; Si primum, ergo cessat ab omni etiam voluntatis actu: Unde ergo incipiet postea aliquid per intellectum vel voluntatem operari: non quidem voluntate: quia necesse est ut intellectus praecat, si autem ab intellectu, ergo non liberare nec a se: quia intellectus tunc solum liberare exercet actum, quando a voluntate movetur. Si vero dicatur secundum, scilicet non cessare illum ab alia cognitione, redibit argumentum, quomodo se scilicet determinaturus sit liberare ad alia cogitanda, ab iis quae cogitat.

RESPONDEAT Arriaga D. ii. n. 18. Quod Angelus necessario semper actu cognoscatur quidditativae suas species omnes quas habet, & in iis noscere objecta omnia sed abstractivae rationemque dat; quia Angelus ut possit uti suis speciebus liberare, est illi necessaria talis cognitionis specierum, hinc natura, quae non deest in necessariis, petit ut Angelus semper talem actum habeat. Ut autem salvet quomodo Angelus non est in actu notitiae omnium objectorum simul, dicit quod semper sit in actu cognitione fibi adaequata, quae est v. g. 100. objectorum, ad quae dum se applicat, deest illi virtus in actu primo ad priora, unde per accidens impeditur a voluntate. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia si Angelus est in actu cognitionis omnium suarum specierum. Ergo est & in actu cognitionis omnium illorum objectorum quorum illae sunt species, impossibile enim est noscere speciem, quae refertur ad objectum, non attingendo objectum. Quod si noscere omnia objecta, falsum erit, quod assument Arriaga noscere ab Angelo non nisi aliqua. Et cum pluralitas notiarum abstractivarum in speciebus, non sit major praे pluralitate notitia-

rum quidditativarum quae essent objectorum in illis metis ipsis, bene has simul omnes notitiae quidditativas poterit habere Angelus. Quod autem dicit Arriaga, a speciebus non contineri adaequatè objectum; Si procedat ad negandam illis vim & continentiam pro representando, falsa erit assumptio; vera autem, si procedat de negatione continentia entitativa. Tum quia cur non habebunt Angelii quidditativas species rerum? quas si habebunt, cur non noscent omnia illa objecta quidditativae, eadem indivisibili notitia attingendo speciem & objectum? sicut eadem notitia representando Patrem, representat suo modo filium. T. q. Si Angelus pro centum objectis noscendis haberet capacitem illis non nisi solis adaequatam, & nihilominus nosceret omnes suas species, & haberet potentiam adaequatam illis solis centum objectis, ut supponitur; & non haberet; quia praeter illa centum objecta, nosceret adhuc species.

RESPONDEAT 2. Determinari Angelum ad sui vel aliorum objectorum notitiam per cognitiones bona fortunae; per excitationem specierum vi connexionis earundem; denique per occurrentiam objectorum, ut dictum supra.

INSTANT 1. Suarez, sequitur exinde omnes cognitiones Angelicas esse ab extrinsecoscessariis, nullamque posse esse liberam; quod incredibile est. Seq. probatur; Quia cum Angelus applicatur ad cognitionem alicuius rei, eod ipsis simul cogitat de omni re, quae cum objecto illius cognitionis habet necessariam connexionem. Hinc si prima applicatio ad cogitandum est naturalis, seu non libera, tota etiam cognitione erit talis.

RESPONDERI potest cum Arriaga citato, quod immislas cognitiones possit abdicere, itemque aliter advenientes. Hinc si non abdicat liberare, toto etiam processu cogitabit; ad eum modum quo etiam nos facimus.

INSTANT 2. Sequitur quod Angelo in consideratio aliqua nunquam imputari posset, contra communem Theologorum sententiam: certe enim si ita considerare non est in illorum potestate, quomodo inconsiderantia illis imputabitur?

RESPONDEAT. Posse illis imputari inconsiderantiam: quia possunt cognitiones bona fortunae, aliterque excitatas abdicere, velut ita dicam, nolle examinare.

INSTANT 3. Non est in potestate Angelii avertire cognitionem quam a Deo accepit; quia vel illam averteret transundo ab una cognitione ad aliam; vel privativè suspendendo illam. Non primo, quia ad hoc ipsam indigeret nova determinatione a Deo: Non etiam secundo modo; quia si intellectus Angelii natura suanon subest voluntati quoad eliciendam cognitionem, non est cur subsit quoad suspendendam illam, praincipue vero quia illa suspensio sine polativa

R
THE
ZIAN
TBR
D.

Disputatio II.

55

reiva voluntate, fieri non potest; ipsa autem voluntas, non est, sine nova cogitatione.

RESPONDE TUR. Quod possit Angelus avertirementem transeundo scilicet ad aliam cogitationem, ad quam ut transeat, potest quidem determinari a Deo: sed potest etiam determinari ut dictum ab excitatione speciei coiexa: & licet Angelus, dum dicit: Nolo de me cogitare, debet tunc de se cogitare, non sequitur quod debet de se vel de objecto, de quo immediatè cogitavit, cogitare etiam sequenti tempore, applicando scilicet mentem, ad aliud objectum, ex ejus occurrentia, &c.

OBJICIT 2. Angelus ut semper duret in perpetua sui notitia, habet omnia requisita: Nam & est sibi praesens, proportionatus, non fugatur, & cetera similia.

RESPONDE TUR. Quod si Angelus velit possit durare semper in sui notitia. Sed nego quod debet durare, & quod congruat ut ducat. Cum autem de se non cogitat, debet habere effectum in circumstantia applicantis voluntatis, & sicut quamvis oculus sit potentia necessaria, nihilominus potest a voluntate applicari ad hoc potius quam illud videndum, ita siem poterit facere Angelus, suo intellectui.

OBJICITUR 3. Ex iis, quae sibi opponit Esparza q. 16. n. 3. Quaelibet substantia intellectualis exhauit totam vim suam cogitativam, cognitione comprehensiva sui: Quia etiam Deus, nullum habet cognitionem distinctam à comprehensione sui; & tamen est impossibile ut aliqua substantia, habeat maiorem proportionalem sufficiemtiam, quam Deus; Ergo non supererunt creaturæ vires ad aliquam aliam cognitionem, simul eliciendam.

RESPONDE TUR. Hoc Argumentum non tantum probare quod semper se noscar Angelus, sed quod etiam nihil aliud a se distinctum noscere possit. Ceterum non convincit, nam licet cognitione comprehensiva sui exhauiatur tota vis cognitionis angelicæ; quia scilicet naturaliter quoad modum perfectionis, non potest elicere perfectiorem cognitionem, quam eliciendo illam comprehensionem sui; nihilominus non exhauiatur vis intellectus, quod minus possit non ita in modo perfectionis perfectas, esse notitias. De Deo dispar est ratio; quia comprehensionis illius, quam habet de se notitia, identificat sibi omnes alias notitias, suoque complexu: Mirum ergo non est, si sola comprehensionis exhauiat vim totam noscivam in Deo. Quia vero comprehensionis creata non identificat sibi alias notitias, sit ut compatiatur secum alias.

S. Thomas, qui in oppositum citari solet ex L. contra Gent. c. 97. non plus vult, quam quod Angelus, non possit desistere ab omni omnino cogitandi actu. In aliis locis, ut huc q. 57. articul. ad 3. non plus vult, quam quod nullo in-

digeat intrinseco, & per modum speciei principio, ut compleatur, sui notitiam elicatur.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Angelus possit noscere seipsum ut possibilem?

QUESTIONIS hæc procedit maximè de possibili: quia facile est inferre, quod Angelus exeat in talibus actibus sicutem ex occasione, cum noscitur a nobis, talia de se, inquiri.

DICENDUM est. *Possit Angelum noscere seipsum ut possibilem.* Utor potius hac phras, quam: An Angelus possit se noscere abstractivè, quia potest se noscere ut possibilem non tamen abstractivè. Est conclusio Scoti in 2. dist. 3. q. 10. Bassolis. Gabrielis, Arriaga d. 5. n. 16. Contra Suarez L. 2. c. 4. a num. 16. Valsq. d. 204. n. 3. & non paucos Thomistis.

PROBatur 1. Quia id non implicat ut Angelus attingat se præcivitè, considerando suam essentiam, & non considerando existentiam; Ergo potest se cognoscere ut possibilem; nam concipere essentiam sine existentia, est considerare rem ut possibilem.

PROBatur 2. Quia id vel repugnaret ex parte objecti tantum, vel ex parte principii tantum, vel ex parte utriusque; ex quo enim alio capite? Ex neutro autem repugnat; quod probatur. Et quidem quod non repugnat ex parte objecti. Ratio: Tum quia status existentia patitur prædicatum possibilis, bonaque est illatio, (quam virtualem solum ponamus licet in Angelis) Existit, ergo est possibile. Immo si Angelus se non nosceret etiam ut possibilem, non nosceret necessariam, & indispensabilem sequentiam, ductam ab existentia ad possibiliterem? Tum quia objectum quod Deus noscit scientiæ visionis, nonne etiam sicutem materialiter spectatum attingit scientia intelligentiæ? Tum quia objectum quod est existens Angelus, habet plures formalitates, ex alia parte Angelus habet vim cognoscendi objectum quod est alio modo, quam sit; cur ergo non poterit cognoscere inadæquatè & sine existentia. Non etiam id repugnat ex parte principii, quia multa objecta Angelus noscit ut possibilia, nec appetit quomodo in his prædicatis substantia completa intellectualis, includatur prædicatum, non noscendi possibilia. Nec repugnat quod ista notitia dicatur non esse omnino perfecta; hoc enim negari potest: Nam scientia intelligentiæ est perfecta, & tamen noscitur possibilia. Sed concedendo quod non sit perfecta, non sequitur illam excludi debere ab Angelo: sicut nec in homine excluditur simplex apprehensio, quamvis noscitur habere discursum. Immo in noscente finito, bonum est, varietas modorum noscendi, cum unus modus noscendi non includat perfectio-

P.
MŁOD
OWSKI
n. Act. Z.
VI

nem alius modi noscendi. Non etiam repugnat ex parte utriusque, quia non potest ostendi, hæc repugnantia.

CONFIRMATUR. Anima separata per Suarez agnoscit se etiam sub formalitate possibilis; Ergo & Angelus poterit idem.

RESPONDET Suarez. Disparitatem esse, quia anima habet species acquisitas, & his utitur ut se noscatur possibilem; & insuper respectu sui, ipsa substantia est illi species. Angelus autem habet species inditas, quibus unamquamq; rem secundum proprium conceptum noscatur; ipsa vero illius substantia, sicut nec substantia animæ separata, potest esse principium ut existens, noscatur sub formalitate possibilis.

CONTRA. Tum quia in anima non sunt illæ species otiosæ, statque notitia animæ possibilis, cum notitia ejusdem prout existentis; Ergo idem dici poterit de Angelo. Tum quia vel habet Angelus speciem noscendi possibilis quæ possibile est, vel non habet? Si non habet, cur non? Si habet, cur illa non poterit uti ad se noscendum ut possibilem. Tum quia etiam se ut possibilem, non quidem notitiæ visionis, posset tamen noscere notitiæ intuitivæ, ut dictum in prima Parte.

PROBATOR 3. Argumento Scoti; Angelus superior potest habere de inferiori, quem novit existentem, cognitionem quæ attingat illum ut possibilem, seu ut alii loquuntur, abstractivam, concedentibus id etiam adversariis; Ergo & Angelus inferior, de se poterit habere notitiæ similem. Conf. prob. quia non est major ratio, cur scientia visionis inferioris Angeli, compatiatur in superiori notitiæ possibilis, & non compatiatur in eodem de eodem?

Neque valet si dicas, disparitatem esse, ed quod Angelus superior cognoscatur inferiorem per speciem; scipsum autem sine specie. Non inquam valet, tum quia potest essentia non se adæquate representare. Tum quia non implicat ut scipsum noscatur, etiam per species distinctas. Tum quia bene videt Angelus, saltem per manifestationem secreti, notitiæ sui prout possibilis, quam vel penetrat, vel non penetrat; si penetrat, ergo format sibi speciem expressam de sua possibilitate; Si autem non penetrat, cur non?

OBJICIT 1. Vsq. Cognitio abstractiva, vel est notitia per alienas species, vel est abstractiva rei non existentis, cognitæ tamen per propriam speciem, qualis est cognitio rosæ in hymene: Neutro modo potest Angelus intelligere, se notitiæ abstractivæ; non priori modo, quia Angelus habet quidditativum & proprium conceptum, altas non posset quidquam aliud propriè intelligere. Non posteriori modo, nam cum scipsum intelligit, non tantum intelligit secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam.

RESPONDETUR. Neutrum convinci: Non primum, quia licet adæquate se noscens habeat proprium sui conceptum, sed cur non poterit se, etiam inadæquate noscere? Necinde sequitur quod semper alia non nisi abstractivæ sitno. securus, cum etiam scipsum, noscatur intuitivæ. Et sicut ex eo, quia nos cognoscimus abstractivæ, non sequitur quod abstractivæ noscamus nostram notitiæ experimentalē; sic nec ex eo, quod abstractivæ etiam possit se noscere Angelus, sequetur, quod nihil aliud possit noscere intuitivæ. Secundum etiam membrum non convincit; potest enim concedi, quod notitia illa possibilis, sit futura, per proprias species. Et quamvis concedamus Angelum se noscere, etiam secundum existentiam, hoc solum negamus, quod semper se ita noscere debat.

OBJICIT 2. Suarez. Si Angelus alium cognoscatur singularem & actu existentem quidditativæ, non erit jam in illius arbitrio, unum ab alio præscindere, noscendo possibiliter, & non existentiam; quia eo ipso, quod rem singularem in particulari contemplatur, cognoscit illam prout in se est; hinc existentem cognoscit ut existentem; præcipue cum in re, actu existente, non distinguitur existentia, ab essentia singulari.

RESPONDETUR. Hoc quod est contemplari rem singularem existentem, duplacet potest contingere. 1. Contemplando eam existentem prout existentem, & ita ut modus cognitionis, sequatur modum existentia objecti; & sic non potest noscere existens, sine existentia, potestque hæc notitia appellari existentis quæ existentis formaliter. 2. Potest intellectus contemplari existens, non secundum modum existentia ipsius objecti, & tunc potest attingere, ipsam illius possibiliter, quæ talen, quæ cognitio appellari potest, existens, materialiter accepti; quia entitatis est notitia, quæ de facto existit. Quamvis autem existentia in re non distinguitur ab essentia actuali, non sequitur hæc præscindere non posse (ut suppono ex materia de præcisionibus) verè enim adhuc tunc existentia, erit accidentis Metaphysicum.

OBJICIT 3. Idem. Angelus per eandem speciem intuitivæ cognoscit rem singularem existere quando existit, & non existere, quando non existit; Ergo etiam necesse est dicere, quod Angelus omnino cognoscatur intuitivæ existentiam, quando existentia supponitur.

RESPONDETUR. Transeat Ant. quod potius est pro nobis: Si enim eadem species, rem existentem & non existentem repræsentat: Cur cum existit, non poterit etiam repræsentare, non prout existentem. Sed interim distinguitur Conseq. Ergo necessariò debet cognoscere existentem Angelum, dum supponitur existere, si noscatur adæquate, & quæ existens forma. Cœ. si noscatur inadæquate & quæ ex-

istens

Disputatio II.

57

mens materialiter N. Conf. Et licet quidem, si sit species quæ nata sit nonnisi quidditatively representare, non possit concurrere ad notitiam, sub formalitate præcisè possibilitatis; potest tamen concurrere, si indifferenter se, tanquam quædam universalis species habeat; præcipue cum in tali specie universalis, nulla sit implicatio. Quanquam ut scipsum prout possibilem noscat Angelus, poterit non indigere species, sicut nec indiget ad notitiam intuitivam. Sed saltem possibilis est talis species, adeoque & notitia conformis. Ceterum species universalis quam habet ad noscendum hunc terminum possibilitatis, poterit juvare, ut etiam se ipsum, quæ possibilem noscat.

OBJICIT 4. Suar. Illas notitias non posset habere Angelus simul, essent enim superfluxus: non etiam successivæ; quia deberet ab intuitione cessare.

RESPONDETUR. Potest illas habere simul; sicut enim secum possint: sicut stat actus scientie & fidei de eodem objecto; nec erunt superfluxus, quia diversas formalitates objecti, diverso modo attingent. Poscent etiam sibi successivæ, quia ut dictum, potest Angelus simpli- citer cessare, à sui cognitione.

OBJICIT 5. quidam. Quoties cognoscit se aliquid per suam substantiam, toties noscit se ipsum intuitivè; semper autem Angelus noscit se per suam substantiam.

RESPONDETUR. Quotiescunque se aliquid noscit per suam substantiam adæquate, toties se noscit intuitivè; sicut si noscat te, ut potest, per suam substantiam inadæquate. Immo etiam non implicat, ut noscat te, non per suam substantiam, sed per speciem.

Neque inde sequitur quod per suam substantiam possit cognoscere substantiam alius Angelus non possibilem; quia quamvis v. g. substantia unius Angelii, non sit magis unius individui, quam alterius, supposito quod sit multiplicabilis, cum tamen hæc terminet notitiam, non illa alterius, fit ut substantiam alius Angelii, non cognoscat per substantiam suam; nisi forte attingendo suam naturam ut possibilem, formet potest conceptum universale, possibilitatis usque.

ADDO, quod cognitio suipius adæquata, quæ suipius non præscindat ab existentia, secundum adæquata.

Supposito que quod individuatio & existentia differant definitionibus, præscindit inter se poterunt, poteritque noscere suam substantiam individuum Angelus, non tamen existentem.

DIFFICULTAS III.

De Notitia Secretorum.

NON est difficultas in hoc, quod Angelus notitia conjecturali & obscura, poslit no-

scere secreta; quia hoc possunt etiam boni Physiognomici; sed est difficultas, de notitia certa & intuitiva. Et quidem certum est, quod non noscat secreta cordis divini, quia hæc sunt ipse met Deus ut est in se; ad quem ut est in se, nulla naturalis notitia pertingit: Nec item est tantum dubium, quod de facto Angelus non noscat secreta cordis, quidquid in oppositum dixit Herveus & Durandus apud Vasq. 219. Suar. 1. 2. c. 22. n. 5. qui etiam cap. 21. n. 3. putat, hoc esse de fide. Nihilominus Martinon dicit d. 39. id non esse de fide; licet communem sententiam probet tanquam tertiorem.

Quod de facto Angelii non videant secreta cordis, probat auctoritas Scriptura, 3. Reg. 8. v. 39. dicitur: *Tu solus nosti cor omnium filiorum hominum.* Similia habentur 2. Par. 6. *Tu solus nosti corda hominum.* Si autem dicas soli Deo competere, omnia noscere secreta, licet aliqua non sint Angelii non accipies locutionem Script. secundum sensum PP. secundum moralē acceptiōnem. Præcipue cum id serviat ad exaltationem divinam, & nullum sit in hoc absurdum; quale esset, si quis ex hac voce: *Tu Deus solus potes producere omnia, si inquam, ex hac voce deduceret aliquis, nullam esse causam productivam præter Deum.* Jer. etiam 13. v. 1. *Pravum, inquit, est cor dominus & inscrutabile, quis cognoscit illud?* *Ego dominus.* Ubi Deus sibi soli notitiam secreti cordis attribuit. Unde, dicit Hieron. *discimus, quod nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Ubi non ad solam volubilitatem cordis, sed ad secreta attendit Hieron. Chrysost. etiam Hom. 13. in Joan. *Humanorum cordium cognitio solius deus est, qui ea formavit.* Athanasius ad Antiochum q. 27. si ipse est hujus libri auctor, *Præscius, ait, rerum & cordium cognitor solus est Deus.* Similia habet Basil. L. 3. contra Eunom. & Cyrillus L. 2. in Joan. c. 19. Ex Latinis Aug. in Pf. 7. *Opera nostra possunt esse nota hominibus, sed quo animo sicut, solus ille novit, qui scrutatur corda Dei.* Citat quidem in oppositum auctoritates Martinon, ut venerabilis Bedæ, qui dicit: *Non enim quidquam affectuum suorum ad invicem latere spiritus potest.* Cui addit. Gregor. Magnum. Zenon. Veronensem, Basil. & Aug. L. 2. de Gen. contra Manich. c. 21. *Neque enim, inquit, in illis corporibus caelestibus, sic latere posse cogitationes credendum est, quemadmodum in his corporibus latet.* Sed illis locis non plus voluerunt Patres, quam quod habeant vim manifestandi sibi sua secreta Angelii, tali manifestatione, ut illa in illis metiis videre possint, quomodo à nobis videri non possunt, obstante mole corporis.

In præsenti in hoc est punctus difficultatis, quænam sit ratio, ob quam non attingunt Angelii, secreta cordium? Plures rationes adferunt Vasq. tota disp. 209. Suarez L. 2. à cap. 22. Ariaga, d. 9. S. 6. Martinon. D. 39. S. 6. Joan. à S. Tho-

P.
MŁOD
OWSKI
n. A: e: Z:
VI

S. Thoma d. 22. art. 3. Principales sententias perstringemus.

Punctum Difficultatis I.

Cur per alios secreta non videantur?

S Thomas hic Q. 57. A. 4. in corpore, Ratio-
nem reddit. *Quia voluntas rationalis crea-
tura, soli Deo subjacet, & ipse solus in eam opera-
ri potest.*

Hoc principium refellit Durandus apud Suar. & Vasq. eò quod multum probet, probat enim, nec substantiam animæ rationalis, vel alterius Angelini scilicet ab Angelo: Quia solus Deus potest has substantias producere, & si ea quæ pendent ex arbitrio humano vel angelico sunt alteri Angelo ignota, multò magis erunt illa ignota, quæ pendent ex libero arbitrio Dei. S. Thomas in illis verbis non plus vult, quām quod eo titulo, quo noscit Deus secreta, nulla alia creatura noscere eadem possit, noscere enim illa titulo causa primæ. Accedamus ad aliorum explicationes.

EXPLICAT 1. Joan. à S. Thoma n. 15. Angelus non habet vim intelligendi quocunque intelligibile creatum, nisi tantum illud, quod pertinet ad hoc universum, & redditur pars illius, & cum eo connexionem habet. Hinc negamus, Angelum noscere omnia possibilia: quia coarctatur ejus cognitio naturalis, ad ea sola, quæ ex causis naturalibus proveniunt, seu ad hoc universum spectant. Jam autem actus liber, prout exit à voluntate, non prout alicui effectui manifesto, & ad hoc universum spectanti conjungitur, non habet connexionem aliquam cum causa aliqua totius universi, nec ab aliquo sufficienter & plenè potest determinari voluntas; Ergo nulla vis creata, potest ex via sua, aut cognitione alicuius objecti creati, cognoscere determinatum exitum hujus actus à sua causa, sicut neque in futuris determinatum eventum, propter indeterminationem & contingentiam causarum proximarum: Illæque nec in suo exire, possunt noscere; quia sic sumpti, habent indeterminationem à parte causæ proximæ, sed totam determinationem à Deo. Si autem non videt exitum, nec postea postquam exierit, videbit illum; quia ille actus & in fieri & in conservari, pendent à voluntate.

Neque obstat quod determinatus exeat à voluntate: quia ista determinatio est cum omnimoda dependentia ab ipsa voluntate potente retrahere actus.

Unde infert, ea quæ à libertate Dei vel Angelorum pendent, ut motus cœlorum, animæ, Angeli, actus externi poterunt noscere ab Angelo, quia omnia hæc pertinent ad universum tanquam pars illius, vel concernunt alias causas & effectus externos, noscentque ad invicem species infusas, habitus &c. quia hæc omnia pro-

ducuntur à Deo, tanquam accidentia adornantia Angelum, & pertinentia ad ejus integritatem, debitam dispositionem ad operandum, & cetera similia. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia urgeri possunt communia argumenta; cur isti actus cum sit liberi, etiam posito quod solus Deus illos determinet, cum sint in entitate naturales, cognosci non possint? Cur non pertineant ad hoc universum, si de facto in eo existunt? Tum quia si connaturaliter noscentur species infusæ; quia sunt accidentia concercentia ipsum Angelum, cur etiam ipsi actus, qui vel maximè ornant Angelum, non noscentur? Et si species spectantes ad debitam dispositionem ad operandum noscentur, cur actus qui sunt motus illius potentiae, & ultima complementa earundem, non noscentur? Tum quia falso supponit determinationem aetuum voluntatis, à Deo solo oriri; sed posito etiam illam determinationem à solo Deo oriri, cur jam objectum reddatur ex eo inoscibile ab Angelo? Nam etiam existentia substantia Angelorum, est à solo Deo, & tamen noscitur ab Angelis. Tum quia falso supponit, quod actus voluntatis, non habeat connexionem aliquam cum causa aliqua totius universi; inter causas enim universi, sunt intellectus & voluntas, à qua saltem in ratione vitalis, dependentes, cur ergo ratione hujus dependentia actus liber non spectabunt ad hoc universum? Tum quia actus liberi saltem ex suppositione sunt tales, ut ab iis retrahere se non possit voluntas; cur ergo secundum hanc determinationem, non poterunt noscere ab Angelo? Tum quia elegantur verba S. Thomæ citata, illa neque prædeterminationis neque determinationis actus, nec ordinis universi meminerunt; & tamen explicans assumit, se hæc dicere, ex mente S. Thomæ.

EXPLICARI potest 2. Habito fundamento in Arriaga. Ex ipsa volitionum libertate oritur, in volente, perfectum illarum dominium, & ex eo, jus, non noscendi secreti; quod si non haberetur, hoc ipso non haberetur in illos actus dominium, siquidem passim ab illo exercitio retardarentur metu, pudore, respectu: Multaque incommoda in vita politica sequentur, nec posset inter convivas concordia servari; adverterent enim quid unus contra alium cogaret: Multa etiam ex bonis affectibus essent omissenda, studio, vanæ gloriæ vitanda. Et sicut inter homines ipsamet natura, tantum constituit epistolæ signatæ, ut sit contra jus naturæ eam aperire, & legere, alio invito; ita idem dicendum de aliis secretis. Bonum item natura intellectualis, quod est mutua colloquio, locum non haberet, si omnia paterent.

Addit Esparza q. 14. a. 5. Quod scilicet si noscent secreta Angeli, ipsi inter se & homines apud illos subito redderentur infames, ante sen-

R
Thi
zian
ton
T

Disputatio II.

59

tentiam Judicis publicatam: Neque tenerentur legi de non discerpenda aliorum fama, &c. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia multum probaret enim ne Deo quidem debere competere, ut noscatur secreta creaturarum, ut ita sint libiores in agendo, & ne auferatur collatio creaturarum cum Deo. Et si pudor hic; quia Deus est conscius cogitationum, non officit libertati, cur officeret pudor, si scirent id Angelii? Tum, quia dominium in cogitationes sufficit, si in hoc est, quod creatura possit elicere, vel non elicere actum, & postquam ille elicitus est, non manet subjectus creaturae ad faciendum, ne sit, cum est, idque salvo dominio creaturae; Ergo etiam salvo dominio, posset essentia; ex hoc solo, salvando dominium, quia erat in potestate ne produceretur, adeoque ne nosceretur. Ut autem servetur concordia inter cives, si agatur de concordia hominum, sufficeret quod composita corpori animae, non intelligent secreta interna. Si agatur de concordia civium, qui sunt spiritus, illi si sunt boni, facile concordabunt, utpote omnia rationabiliter agentes; si autem sunt mali, parum de illis refertur. Hinc etiam inter bonos, non erit periculum vanorum gloriae, immo constantior esset illorum amicitia; quia sciret unusquisque, ita ut praesideretur anima etiam suspicandi, sciret inquit, alium Angelum, nihil de se mali, cogitare. Et sicut quia homo lingua potest prodere suam averionem, non sequitur, tollendum fuisse, si colloquii, sic nec in praesenti ad amolendas inimicitias auferri debuit notitia secretorum. Quod attinet ad epistolam, haec potest locum habere inter homines, qui utpote corpora, & non attingentes ad secreta ut in se sunt, debebant etiam invenisse secretum in aliquibus symbolis materialibus, quod locum non habet in Angelis. Salvaretur etiam tunc bona collationis, quia etiam nos loquimur de alias notis.

Neque etiam illud additum ex Espanza convincit, quia sicut ex eo, quod exemplo reddatur infames, actu externo, coram aliis facto, non sequitur actu externum, non debuisse esse manifestum, ita nec in praesenti idem sequitur. Et sicut Iudex rem ceteroqui publicam judicare, & novo titulo damnare potest, infamiaque afficere: Ita idem fieret, quamvis Angelii noscerent secreta; forteque adhuc magis, ut noscenda indigerent propinquitate locali, ut indigent per Martinon. Tum quia, ita explicitantes, dicunt se loqui secundum mentem S. Thomae, qui tamen de hoc nihil agit.

EXPLICAT 3. Richardus apud citat. Suarez. Secreta haec non esse noscibilia: quia latenter in profundo cordis. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia de hoc ipso quae-
titur quid sit illud latere illa, in profundo cordis?

Appendix hujus explicationis, est illud etiam, cuius meminit Mart. quod & actus liberi, & habitus, & species non innotescant alteri Angelo, quia illi non inharent, sed ab eo non nisi noscuntur cui inharent. Ad eum plane modum, quo aliquis sensus non percipiunt objecta, nisi realiter conjuncta. *Hec Appendix*

NON SATISFACIT. Tum, quia de hoc ipso quae-
rendum restat, cur ea noscere non possit Angelus, quae illi non inharent? Tum, quia Angelus A. noscit substantiam Angelii B. quae tamen non inharent Angelio A. Tum quia, quod sensus aliquis non nisi sibi conjuncta cognoscere possit, probat ratio, quae est experientia; quae similis non militat pro Angelis. Quod autem dicunt actus vitales, non esse sui notificativos nisi in noscente, id non convincit. Probat enim multum, scilicet etiam volente altero Angelo, non posse ab illo secreta ejusdem nosciri. Ratio etiam ipsa in se spectata robur non habet, quia actus vitalis, est formaliter notificatus sui, non nisi principio vitali, cuius est actus; sed nego quod non sit notificatus sui, etiam alteri per modum objecti attingendi.

EXPLICAT 4. Vasq. cit. n. 42. Quod ratio-
ne Philosophica id probari non possit: natura enim Angelorum non nisi ex Script. & PP. nobis innotescit. Hinc quarum rerum habeant, vel non habeant species ex Script. etiam & PP. discimus; per quos, quia nobis constat secreta non cognosci, non est dicendum haec secreta esse natura sua nota, sed secundum Auctoritatem dici debet, illa, non esse intra latitudinem ob-
jecti naturalis intelligibilis ab Angelo. *Hec ex-
plicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia ut urget
Suar. cit. c. 23. Angelo altero volente, illud se-
cretum, noscitur ab alio. Ergo appareat quod sit
objectum proportionatum. Hoc ipsum sic pro-
ponitur. Secretum cordis vel in entitate est
improportionatum ne ab alio Angelo noscatur,

vel ratione defectus voluntatis, volentis mani-
festare: Si primum, ergo nec accessu voluntatis
proportionatum reddetur, quia voluntas non
immutat entitatem objectorum: Si autem est ob-
jectum proportionatum, ergo jam non statur in
explicatione, reddendaque erit ratio cur ante
consensum alius, noscere non possit? Tum, quia
improprio inter objectum & potentiam ori-
tur, vel ex excellentia objecti, vel ex defectu po-
tentiae: Ille autem actus, non dicit hanc excel-
lentiam, casu v. g. saltem, quo inferior aliquid
secreto cogit: nec etiam est defectus ex parte
potentiae; quia alias nec alio volente, noscere
possit secretum; quia voluntas alius, non habet vim
augendi vires potentiae. T. q. Hec Explicatio
provocat ad Auctoritatem PP. qui tamen nulli-
bi docuerunt secreta cordis non contineri intra
latitudinem objecti naturalis Angelici.

EXPLI-

P.
WŁOD
OWSKI
n. A: et Z:
VI

EXPLICAT 5. Quidam restaurando rationem S. Thomæ. Ideo scil. Angelum non posse secreta noscere, quia voluntas creata soli Deo subjetat, non tantum vi transcendentalis ordinis, sed quatenus à nulla alia causa extrinseca determinari potest necessariò, & compulsivè, nisi à solo Deo, qui solus est objectum, necessariò voluntatis creatæ determinativum, si clarè videatur. Unde format talem rationem; cui voluntas aliena non subjetat secundum determinationem sui ad eliciendum actum, ex omnibus qui elicibilis sunt, illius non est naturale objectum actus liber aliena voluntatis; nihil enim est aliud realiter ipsa determinatio voluntatis, quam ipse actus qui elicetur, cuius elicitione, determinat se ultimò voluntas. *Hec explicatio*

NON SAIS FACIT. Tum quia totus illius succus in hoc est; Deus est bonum necessariò amabile, ergo solus actus liberos noscit: quæ Conseq. non convincit. Tum quia pone per impossibile bonum ut sic, esse nosciturum, hoc ne ipso poterit noscere jam secreta, ex eo, quia necessariò amabile est? Tum quia assumpta Major sic potest distingui; Cui voluntas aliena secundum esse physicum ponendæ determinationis non subjetat, illi non subjetat quoad noscere. Nego Major. Si non subjeat quoad determinationem in esse attingibilis intentionaliter, illi non subjetat quoad noscere. Conc. Maj.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur, cur non videantur secreta cordium.

PRÆMITTO 1. *Secreta, quæ sunt actus in entitate naturales, esse intra latitudinem objecti pertinentis ad intellectum angelicum. Est contra plerosque inter alios contra Vafq. sed docet Præmissum Scotus, Occam, Gabriel, & alii apud Suar. cit. Petrus Hurt. d. 12. Metaph. S. 4. n. 31. Rainaud. dist. 4. n. 88. Mart. cit. n. 69.*

RATIO, quia si secretum naturale non esset intra latitudinem scibilitatis angelicæ, vel non esset ideo, quia objectum esset excellentius vi intellectivæ angelicæ, vel quia potentia est determinata ad noscendam hanc, non illam fieri: Neutrum dici potest. Non primum, quia sicut in aliis materiis, ita & in hac, illud solum objectum dicitur excellentiæ superare potentiam noscituram, quod vel est generi essendi superiorius, vel ordine: Jam autem secretum, cùm non sit Deus, generi non est superiorius Angelo; & cùm non sit supernaturale, ordine non excedit. Non potest etiam dici secundum, quia esset arbitraria hæc restrictio potentia; immo per multos impossibilis, in quantum in simili, negant possibilis esse oculum, qui videat album, non nigrum. Et si Angelus non habet vim internam noscendi talia, etiam posita mani-

festatione, non posset noscere secreta nisi supernaturaliter: Excedens enim vim intrinsecam agendi, debet esse supernaturale; idque etiam Inductio probat.

DICES 1. cum Suar. Hoc præmissum non concordare Scripturæ, quæ soli Deo tribuit vim noscendi secreta, & dicit de facto, solum non nisi Deum, ea noscere. Unde etiam Theologi dicunt, rectè inferri Christum esse Deum, quia profitebatur se propria virtute cognoscere secreta cordium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum non congruere principiis ipsius Suarez, quia ille agnoscit contra Vafq. esse proportionem in intellectu ad noscenda secreta, vide cap. 23. à n. 1. Rursus condistinguenda sunt hæc duæ propositiones: Aliquid continetur intra latitudinem objecti naturalis potentia, &: Potest naturaliter cognoscere: Prius illud significat, quod res, in entitate, nec genere nec ordine, sit superior, consequenter quod potentia habeat vim noscendi illud; secundum autem ostendit, quod in ordine ad illud noscendum naturaliter habentur omnia requisita, præparatus concursus &c. prius illud afferimus, secundum negamus; quod etiam solum voluit Script. Quamvis autem negetur non nisi de facto, notitia secretorum Angelis, bene inferetur Deitas Christi; sicut bene inferunt ejusdem Deitas ex eo, quod de facto sit ab æterno, licet possibilis sit creatura ab æterno existens: Si enim de facto nulla creatura est noscens secreta, sequitur ut Christus non sit creatura, cum illa de facto, noscat.

DICES 2. cum eodem. Eodem jure dici posset, Angelos posse cognoscere futura contingentia naturaliter, licet impediatur ne noscant. Seq. prob. Quia eodem tenore loquuntur PP. de futuris contingentibus ac de secretis.

RESPONDETUR. Concedendo sequelam: PP. autem non negant contineri illa futura, intra latitudinem objecti, sed negant ut dixi, naturaliter posse noscere.

Quod autem dicit Suar. non ideo illa non cognoscit, quia Angeli ad illa non habent concursum; sed potius ideo non habent concursum, quia illa non possunt noscere, quod inquam dicit, non convincit. Cur enim illa causalis prior teneri non possit? quanquam alia sit danda. Addit Mart. n. 75. solum Athanasium citata, qui æqualiter futurorum ac secretorum negat notitiam Angelis, sed negat in L. quæst. ad Antiochum, qui liber teste Bellarm. non est Athanasii.

DICES 3. cum Joan. à S. Thoma, quæ ratione utitur ante illum Vafq. cit. n. 9. vel illæ concursus est debitus Angelo ad noscenda secreta, vel non debitus? Si non debitus, non bene redditur ratio, cur non cognoscantur, quia Deus denegat concursum; sed debet reddi ratio, qua-

quare sit indebitus? Si vero debitus sit concursus, ergo non est solius Dei proprium cognoscere illa secreta; quod est contra Scripturam, licet de facto non cognoscantur ex impedimento denegati concursus.

RESPONDETUR. Illum concursum diversum respectu esse debitum, diverso indebitum; est debitus, hoc est non excedens vires potentiae intellectivae, comparatae ad talem entitatem objecti; est autem indebitus, quia aliae causae depositum a Deo, ne illum praebat, cum excepit et superponit supra exigentiam, quae posset ponit in intellectu.

INSTAT Idem. Magnum esse inconveniens Deum alicui naturae tribuere inclinationem, & exigentiam ad aliquam formam vel effectum, & perpetuo denegare concursum ad talem effectum non solum in peccatum, sed etiam nulla precedente culpâ.

RESPONDETUR. Negando semper denegatum concursum, ut non denegatur intercedente manifestatione, quem concursum Deus praebet, & intuitu manifestationis vel intuitu ipsius potentiae habentis vim. Cur enim non attenderet Deus ad illam viam? Deinde non ne dedit Deus inclinationem gravibus omnibus, ut quiescant in centro, nunquid denegatio concursus omnibus his, adfert alias inconvenientias? Quod si recurras denegari concursus omnibus gravibus, quia v. g. si concedere lapidi, deberet penetrare terram, locum aliquibus ejus partibus auferre, & cetera similia. Hanc praefit similitudinem est exigentia, ne praebatur concursus ad noscenda secreta, de quo infra.

PRÆMITTO 2. *Quod jus secreti sit bonum naturae rationalis.* Menstruus omnis boni, eaque utilitatis, est reperibilitas praedicatio in Deo, ad cuius perfectionem participando accedere, felicitas creaturæ est, & major in pluribus accessus, arguit majus ejusdem bonum. Quia vero de facto datur in Deo jus secreti, felicitasq; Dei inter alias, quod nemo scrutetur ea, quæ sunt Dei, nisi ipse Deus, fit ut hoc jus secreti, sit bonum. Quod cum non impliet creaturæ communicari; & cum à posteriori per doctrinam PP. confer de facto communicatum esse; bene inferimus jus illud secreti, esse bonum creaturæ rationalis.

Idem sicut aliter proponitur. Bonum quo excellentius est, eo pauciores in illud jus & dominum habent. Sic v. g. in Moralibus unus Rex, habet ius in regnum; quia bonum Regalitatis, et bonum excellentissimum, adeoque paucioribus dominantibus subiectum. Magnates quo excellentiores sunt, eo paucioribus juribus aguntur. Idemque videre est etiam in physicis. Nam viventia imperfectiora sunt subiecta iuri plenum principiorum, ex quibus nascuntur. Ut patet in natis ex patre. Idem etiam suadetur per principia Theologica & Metaphysica:

Nam in excellentissimum de facto Angelum, jus & dominatum titulo excellentiae, nemo habet, nisi ipse Deus. Quod ipsum in hoc fundatur; quia quod aliquid paucioribus juribus subest, eo magis accedit ad independentiam divinam, pendere enim est subdi juri. Quia vero jus secreti in cogitationes tribuitur non nisi Deo cognoscenti, fit ut jus illud seu potius secretum illud sit bonum quoddam independentem, non multis subditum, adeoque bonum creaturæ rationalis.

PRÆMITTO 3. *Cum jam non inveniatur causa, cur Angelus non noscat secreta rejicibilis in potentiam, vel in excellentiam objecti, rejici in duo poterit.* In primis quod non habeat species secretorum cordis, sed quod illas sibi fabricet non nisi in circumstantia manifestationis corundem. Suarez tenet etiam eandem sententiam, licet aliter illam explicet. Rejici etiam potest negatio notitia secretorum in defectum concursus divini, eo quod illum non exhibeat Deus ordinariè nisi manifestante alio. Quae sententia

EXPLICATUR sic. Maximè attendendo ad hoc punctum, cur negatio talis concursus non sit violenta? Datur in naturalibus pugna & contrarietas exigentiarum & inclinationum; Sic v. g. in eadem pluma levitas appetit sursum, & gravitas deorsum, lapis appetit centrum, vellereq; ad illud pervadere; supposita autem ei terra appetit ne pervadat; quia deberet illam penetrare, movere loco &c. Et sicut datur in ipsis sensibilibus pugna ad invicem exigentiarum; sic potest dari similis pugna, inter exigentias substantiarum spiritualium, qualis pro praesenti potest cogitari, inter scilicet exigentiam intellectus Angeli A. potentis noscere secreta ordinis naturalis in Angelo B. & inter exigentiam ipsius Angeli B. ut bonum creaturæ rationalis, quod est secretum, indemne illi servetur.

Porrò sicut in exigentia materialium illi exigentiae Deus concursu suo adstat, quae major est quod pondus naturae, vel quae magis est, secundum bonum universi, quibus duobus & similibus regulat Deus, exhibitionem sui concursus, in circumstantia diversarum exigentiarum; sic etiam in praefenti, ad eandem regulam attendere debet Deus; quia vero majori pondere exigit Angelus B. ut illi servetur bonum creaturæ rationalis, quod est jus secreti, fit, ut vincat oppositam exigentiam, alterius Angeli A. Quod autem majori pondere id exigat, hoc inde est, quia nulla est per hoc diminutio potentiae intellectivae angelicæ, si non semper illi exhibeatur concursus ad noscenda secreta; cum etiam ad multa etiam non secreta, denegetur illi concursus; & ex alia parte, si illi non offeratur concursus, lucratur etiam aliquid pro sua parte, ne scilicet respectu suorum secretorum, detur etiam alteri Angelo concursus. Unde

f con-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

confluentे bono utriusque vincit Angelus pro suo secreto; quia adfert exigentiam boni universi substantiarum spiritualium, & adfert lucrum aliquod etiam Angelo illi petenti; nempe stabilitatem juris, ut etiam denegetur concursus aliis Angelis, ad sua secreta noscenda.

Ut autem explicetur cur non fiat tunc violentia? Hoc ita præstari potest.

Dupliciter possumus cogitare, quod Angelus petat concursum ad noscenda secreta alterius; scil. appetitu innato, & appetitu elicito. Appetitu innato petit, quia habet vim noscendi omnia, quae sunt ordinis naturalis; appetitu autem elicito, quia ponit actum voluntatis appetentis illam notitiam: Illi primo appetitum non fit violentia, quia hic & nunc, non est debitus illi concursus, estque ut ita dicam restringens, conditionatus, &c. si scil. alia sint patia. Et ita non est violentum lapidi ne uniatur centro, dum ponitur supra terram; quia hic & nunc non est illi debitus hic concursus, propter intervenientem majorem exigentiam terræ, ne penetretur; quia ergo indebitus etiam est Angelo concursus ad noscenda secreta, eò quod intercedat major exigentia boni universi, fit ut denegatio, illi, concursus non fit violentia. Appetitum etiam elicito non fit violentia; quia rationabiliter operans, non perit absolute tanquam sibi debitum, sed supererogatoriè concedendum, adeoque sine ulla violentia denegandum.

Hæc autem ipsa ratio & explicatio habet fundamentum in citato loco S. Thomæ. Soli enim Deo subjacet nostra voluntas; quia contra Deum nullum jus, nullam exigentiam prætendere potest, adeoque cum omniscius Deus habeat vim noscendi omnia, & cum contra illum utpote cui subjacet, non possit excipere voluntas, fit, ut solus ille, noscat secreta.

Punctum Difficultatis 3.

Jus Secreti ad quidnam extendatur?

DICENDUM est I. *Jus secreti extendi etiam ad actus intellectus in se spectatos, ita ut etiam illi à creatura noscere non possint actu, nisi supposita manifestatio; est communior cum Suarez l. 2. cap. n. 5. Arriaga d. 9. S. 7. Joan. à S. Thoma disp. 22. art. 3. n. 20. licet cum aliqua restrictione; est autem Conclusio contra Henriquez. Aegyd. Argent. Henricum, & cum aliqua limitatione contra Alphonsum Desam, qui fuit Professor Vasquez, quem vide.*

PROBATUS I. Conclusio auctoritate. Tum, quia sacra Scriptura distingue sua phrasē cogitationes ab affectibus, utrumque notitiam sibi Deo tribuit I. Paral. 28. & ad He-

bræos 4. de Deo dicitur: *Discretor cogitationum & intentionum cordis.* Hinc etiam Divinitas Christi, ex sola etiam notitia cogitationum probatur; Nam dicitur de illo Matth. 9. *Cum vidisse cogitationes eorum, dixit, ut quid cogitatis mala?* Ubi ut vides, cogitationum meminit; & cùm non dicat, ut advertit Suar. ut quid cogitatis male, sed cogitatis mala, hoc ipso innuit, se non cognovisse intentiones tantum, sed ipsas operationes intellectus. Similia habentur cap. 12. *Sciens Iesu cogitationes eorum, dixit eis;* ex quibus locis Hieronym. apud Suarez cit. infra Christi Divinitatem, *Dominus, inquit, non addita, sed ad cogitata respondit, ut vel sic compellerentur credere.* Tum, quia ita docuit Augustinus in Psalimi 7. illa verba: *Scrutans corda & renes Deum, & Damasc. L. 2. cap. 3.* Aliisque apud impressos. Tum, quia ita docuit S. Thomas hic q. 57. a. 4.

R E S P O N D E T Vasq. Quod Scriptura non neget absoluē noscere cogitationes à creaturis, sed cogitationes cordis; quā phrasē exprimuntur cogitationes cum affectu, intentione, &c. & ita dicitur scilicet quod cogitarint mala in cordibus suis, quod significat vidisse illum pravas intentiones, ortas ex illorum cogitationibus, ex corde item dicuntur exire cogitationes pravæ, h.e. pravæ res cogitatae, ex pravo affectu.

C O N T R A est. Tum, quia in aliquibus locis expressè condistingunt cogitationes affectibus, ut ad Hebræos 4. & Matth. 9. dicitur, Christus vidisse cogitationes eorum, non addendo cordis. Tum, quia ut urget Suarez cùm nomine cordis veniat etiam intellectus, redibit quæstio, cur illis locis non intelligantur simpliciter cogitationes? Certe autem 3. Reg. Dabis servo tuo cor docile, ut populum tuum iudicare possit, & tamen ly Cor supponit pro intellectu. Similia adducit Suarez ex Jher. 6. Psal. 21. Quod etiam docuit August. sup. cit. *Cogitationes, inquit, nomine cordis significare sunt, & delationes nomine rerum intelliguntur.* Similia habet enarratione secunda in Ps. 25. Tum, quia nomine cordis in Script. venit profunditas, ut cùm dicitur Tyrus posita in corde maris, in corde terræ, &c. Cur ergo non poterit etiam accipi pro profunditate interiori, quæ est communis cogitationibus & affectibus?

P R O B A T U R 2. Rationibus. Tum, quia eadem est ratio cogitationum & affectuum. Tum, quia cogitationes cum actu libero, constituant unum quoddam.

P R O B A T U R 3. Si Angeli noscere cogitationes nostras hoc ipso noscere etiam affectus, quod dicimus potest. Sequela probatur, ad cuius probationem suppono solum intellectum & potentias noscitives esse notificativas objecti, ejusque ex communiori sententia perceptivas; quo supposito sic arguitur. Cùm Angelus A amat Angelum B, vel noscere se amare illum, vel

non nescit? Si nescit, vel nescit actu intellectus, vel nescit actu voluntatis? Si actu intellectus; Ergo cum ille non cadat sub secretum, nescitur ille amor ab Angelio B; quia nescitur notitia, quae intellectum habere amorem: Si autem nescit actu voluntatis, ergo potentia cæca potest illuminare, ponere perceptionem notificativam obiecti; quod est contra Animaisticos. Si autem Angelus A. dum amat Angelum B, non nescit illum amare; ergo interrogatus an amet? Respondebit nescio; ergo non experitur se amare; cum ipsum experiri, sit de linea notitia.

RESPONDEBIS 1. Illos affectus non nesciunt in illis metu ipisis.

CONTRA. Concedo, sed nunquid non sufficiet nesci illos tanquam in medio cognito in ipsiusmet notitiis? Et sicut non nesciuntur creature in illis metu ipisis, quando nesciuntur in omnipotenti, nihilominus verum est dicere creature nesci; ita & in praesenti verum erit dicere nesci actus liberos, licet non in illis metu ipisis.

RESPONDEBIS 2. Quod eo casu nesciuntur quidem affectus, sed non nesciuntur certò; quia in cognitio, nesci me habere amorem, potest elevera & falla, & quia non internosceret verum esse, nondum concluderet esse amorem.

CONTRA. Posito quod non amet Angelus, & elicit notitiam quæ dicat, ego amo, vel assentitur illi notitia, vel non assentitur? Si assentitur, ergo mentitur sibi, potentia quæ necessaria datur, quæ necessitatetur ad agendum. Si non assentitur, ergo nescit Angelus alter illum non amare, & si dicas suspicaturum Angelum, quod alio averterit mentem, & non ad assensum vel disensem, id difficultatem habet in Angelis, qui non est ita dependens in nescendo ut nos, nec ita perturbabilis, saltemque videret sequentem aliam cognitionem, ex qua inserret, nesci illum abstractum, ne assensum vel disensem eliceret.

OBI CITUR. Nescit Angelusphantasia, si hominem, aut aliquid percipere notitiam materiali; Ergo etiam nescit quidnam percipiat intellective. Utrumque enim est æque necessarium, nec appareat ratio major pro Consequenti quæ pro Antecedenti. Antecedens autem probatur, quia nescit Angelus circa quid v.g. potentia visiva Petri versetur, & per necessarium sequelam infert etiamphantasiæ operationem. Videturque omnino durum, quod cum non Angelus, quomodo in nobis cognitiones generentur, & cum norit quod præter visum oculanter, sit idem perceptum à sensu communis, & insuper intellective, durum inquam videtur, quod hæc omnia non percipiat.

RESPONDE TUR. Trans. Ant. Negando Conf. Disparitas, quia ex una parte in actibus videndi &phantasiandi non habet plus homo, quam habeant bruta, si ergo brutorumphantasia nesciuntur.

ias nesciunt Angelii, etiam nesciunt humanas, consequenter sicut illæphantasiæ non sunt bonum creaturæ rationalis quæ talis, nec etiam in illas cadet jus secreti, quod est bonum naturæ intellectualis quæ talis. Quia vero omnis intellectio est bonum naturæ intellectualis, hinc etiam in illam omnem cadet jus secreti, quod etiam est bonum naturæ intellectualis quæ talis; & licet sit connexio inter actusphantasiæ, & inter actus intellectus, sicut potentiphantasiæ orta, suspicatur de actu voluntatis, sed clarè illum non nescit; ita & suspicatur de notitia intellectualis; sed illam non nescit: certò enim novit positaphantasiæ v.g. delectabilis obiecti, posse adhuc intellectum habere cogitationes dirigentes disensem, sed tantum colligit propositum fuisse obiectum perphantasiæ, sed nescit an illa propositione polita, non sicut excitata aliaphantasiæ spiritualia, & ex illis, an non sit processum in alias cogitationes. Unde tantum conditionat infert, si non fuerunt alias excitatæ species, processum fuisse ad intellectiæ operationem: Ceterum si quis tenere vellet, quod primæ apprehensiones circa praesentia sensibilia ab Angelis nesciuntur, convinci non posset, modò teneret secundas & tertias operations non videri, immò nec primas, in quantum sunt representativæ actuum liberorum.

INSTABIS cum Vasq. Nulla videtur esse differentia inter cogitationes à voluntate imperatas, & inter operationes sensus, & inter motum localem; utrumque ergo videbitur.

RESPONDE TUR. Cum motus localis quæ talis, non sit bonum naturæ intellectualis, non debet participare de jure secreti; quod est bonum naturæ intellectualis: Secus sentiendo de ipisis cogitationibus & volitionibus, quæ sunt tale bonum.

Decidendo autem ulterius, in quæ cadat Jus secreti.

DICENDUM est 2. Quod non possit universitatem dici omnes species videri ad invicem in Angelis.

PROBATUR. Quia dantur fortassis aliquæ species universales, etiam ex possibilibus, aliquæ representantes; quæ tamen possibilia, sicut ignota inferioribus: Hinc si nescieret inferior species illas universales, & essent illa possibilia ignota illi inferiori ut supponitur; & non essent ignota, quia est impossibile speciem quæ relativa est ad obiectum, attingi sine obiecto.

DICENDUM est 3. Angelum A sive sit superior, sive inferior, non posse nescire species representantes actum liberum habitum, vel habendum?

PROBATUR. Quia hoc ipso etiam actus liber nesciatur.

De aliis speciebus non ita facilè potest determinari, cur non possint nesci? Si quis universa-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

liter vellet negare notitiam hanc specierum; hanc posset habere congruentiam, quod species & notitiae, habeant se quodammodo per modum unius, si ergo notitiae non attinguntur nec species attingentur: Species enim ad nihil aliud aptae sunt, quam ad intellectionem; & non se habent ita sicut substantia angelica, cuius unicum officium non est, ordinari nonnisi ad intellectionem. Quae autem dicta de speciebus, proportionaliter dicantur de habitibus.

habitualis futurorum expressio. Cumque futurum ut futurum non sit objectum naturale hujus speciei, non illud noscet. Quando autem jam ponitur objectum, sine ulla variatione specifici, potest notitiam illam elicere species, ex eo solum, quod comparata cum hac re, habeat illam pro objecto sibi proprio; comparata ad futurionem, non habeat; quia principium cognitionis operatur circa rem certam & determinatam, quam habet menti propositam. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quero, cur non sit intra latitudinem objecti naturalis attingere futura? Nosco enim per Scripturam, quod de facto non noscantur ab Angelis futura; sed quare cur non? Tum, quia concedo illas species esse nonnisi spectantes ad actum primum representandi; sed quare, cur in actum secundum exire non possint? Tum, quia futura habent determinationem in suppositione (ai ad se, cur ergo notitiam angelicam terminare non poterunt?

DICES cum Arrubal; Praexistente jam habitu fidei, quando incipit objectum pertinere de novo ad eundem, non sit in ulla variatione habitus; Ergo etiam sine ulla variatione, posito objecto quod erat futurum, incipit illud noscere intellectus.

RESPONDE TUR. Transeat totum. Non enim de hoc queritur, quomodo illud objectum de novo nosci possit, sed de hoc, cur noscere non possit actu, antequam fiat? Disparitasque adferri posset, quia qui habet habitum fidei, non habet species factae revelationis, hinc sine illis non potest se extendere habitus ad credendum, nisi sub hac formalitate, revelabitur, vel sub hac: si revelareretur; non autem sub hac, revelatum est. Jam autem habentur per oppositos species futurorum, cur ex illis non potest procedi ad hunc actum erit objectum?

EXPLICAT 2. Joan. à S. Thom. D. 22. art. 2. n. 18. Quod scil. species Angelorum non representent rem aliquam nisi prout pertinet ad hoc universum; futurum autem non pertinet ad hoc universum. Ubietiam recurrat ad Idearum divinarum participationem. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso queritur; Cur futura non spectent ad hoc universum, cum hoc universum omnia ambiat praeterita, praesentia, & futura? Immò ambit ipsum tempus, spectans ad se, quod tamen est mensura motus, secundum prius & posterius. Tum quia, cum in Ideis divinis, sit etiam id, quod futurum est, cur in Angelos secundum hanc formalitatem non sint derivatae similitudines specierum? Tum quia, quando recurrat ad hoc, quod futura non assimilentur speciei, restat querere quare non assimilantur, & quali assimilatione? Si enim non assimilantur assimilatione?

DIFFICULTAS III.

De aliis Notitiis Angelicis.

PROTEST quare de notitia futurorum, præteritorum, sphæra noscendi, &c. hinc sit

Punctum Difficultatis I.

De Notitia futurorum.

NON est hic difficultas, quod futura necessaria noscantur: Cum enim sint causæ illorum determinatae, bene in causis nosci possunt, ut in igne fumus: Nec est difficultas de futuris casualibus, quia hæc nonnisi conjecturaliter attingi possunt, cum non habeant sui principium necessarium. Nec est difficultas de hoc quod etiam futura libera de facto non noscantur: Nam hoc Script. soli Deo tribuit, dicitur enim Isaï 45. Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii effis vos. Cap. etiam 46. Ego sum, ait Deus, nec est ultrame Deus, nec est similitus mei, annuntians ab exordio novissinorum, & ab initio, quæ nondum facta sunt dicens. Unde etiam Patres ex notitia futurorum arguunt Deitatem, ut videre est apud Suar. L. 2. c. 9. & ita Hieronymum citat: Considerate (sic inducit Deum loquentem Hieronymus) quod præter me nullus sit Deus, nec aliis potuerit scire ventura, nisi ego, qui per Prophetas nuntio, quæ facturus sum, ut cum predicta complevero divinatione, probem Divinitatem.

Devolvitur itaque tota difficultas ad hoc: Cur illa futura non noscantur? Hanc difficultatem

EXPLICAT 1. Vasq. d. 208. c. 4. Dicitque quod sicut in agentibus naturalibus non sufficit habere principium sufficiens ad operandum, sed necesse est habere etiam materiam & objectum debitè dispositum: Ita in potentissimis cognoscitivis, præter intellectum & speciem, necessarium est objectum proprium & naturale, circa quod operari possit. Cum igitur futura contingentia non sint intra latitudinem objecti naturalis, ut probatum ex Scriptura, efficitur, ut quamdiu res futura est, ab Angelo cognosci non possit: Illa enim species impressa, est nonnisi

R
Thi
zian
Ton
D.

Disputatio II.

65

tionem per speciem expressam, de hac ipsa queruntur, quare per illam non assimilentur?
S. Thomas, quem citat ex q. 16. de Malo art. 7 ad 9. non plus dicit, quam quod ex varietate & transmutatione individuorum, proveniat quod nunc noscantur esse, nunc non noscantur; sed hoc ad praesens impertinetur.

EXPLICAT 3. Suarez l.2.c.10.n.8. Angelum non posse ide futura cognoscere in seipsis: quia illemodus attigendi futura, est proprius divinitatis intellectus, propter inimutabilitatem & aeternitatem suam, ratione cuius, semper, ac simul habet omnia praesentia: Nam ad habendum modum notitiae adeo sublimem, requiri curvis intelligendi infinita, qualcm non habent Angelii. *Hoc Explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia concedo su-
morum notitiam deberi Deo, etiam titulo
immutabilitatis, sed quero; Cur creatura alio
titulo convenire non possit? Nam Deo conve-
nit esse in actu secundo notitiae, etiam titulo im-
mutabilitatis, & tamen etiam creaturæ sine im-
mutabilitate, sunt in actu secundo notitiae.
Tum quia, si ad noscenda talia futura, esset ne-
cessaria virtus infinita, etiam elevatus Angelus
ad noscenda futura, cum non sit infinitus, no-
tencia non posset: Ad eum modum, quo quia
ad comprehensionem est necessaria virtus sub-
stantialiter infinita, etiam elevatus Angelus,
non potest Deum comprehendere. Tum quia,
quando ad hoc recurrat Suarez, quod nunc
non sit noscendum illud futurum per existen-
tiæ rei, id verum est, quod non sit noscendum
per existentiæ rei exercitam, sed cur non erit
noscendum secundum præsentialitatem, & sup-
positionem illius ad fe? Quamvis autem dic-
tur Deus vocare ea quæ non sunt, atque ea quæ
sunt, illo loco hoc solum probabitur, quod pro-
ductio rerum de nihilo, solum Deo tanquam cau-
la primæ competat.

EXPLICANT 4. alii. Quod scil. species fututorum, repræsentent quidditatem, non futuritionem. Sed hæc explicatio.

Non SATIS FACIT. Quia vel novæ illis species deberent ad repræsentandam futuritionem tribui, vel restabat quædere, cur illæ species futuritionem non repræsentent?

Granadus dicit non nosci futura; quia non
poterit non esse impudicanda *à suis consi-*

CONTRA. Quia quærere restat, cur non notificat ipsam futuritionem? Ex qua arguat, non esse impedienda à suis causis.

Contra. Tum, quia retorqueri potest totum hoc argumentum, circa notitiam, quam habet Deus de futuro. Tum, quia relatio non

titia ad objectum, est transcendentalis, adeo-
que non requirens existentiam. Tum, quia si-
militudo illa est intentionalis: De hac autem
quæritur; cur non possit haberi in angelico in-
tellec̄tu, etiam non existente objec̄to? Et sic
ut dum noscit præterita Angelus, vel possibilia
(quod arguit Arriaga) potest assimilatio salvari,
sic & in præsenti.

EXPLICAT 5. Arriaga. Disp. 9.n.18. Recur-
rendo ad id, quod si actus liberi non noscuntur
dum sunt, multò minus noscuntur antequam
sint. Sequerentur etiam absurdia, si quis nosce-
ret suos actus liberos: Hoc ipso enim nosceret
saepè alienos: Sienim nosco, à me odio haben-
dum Petrum eras propter hanc causam; hoc
ipso nosco illum daturum mihi illum causam,
adeoque noscerem actum illius liberum.

Hæc explicatio retineri potest, addendo hoc, quod etiam futura casualia videre non possit homo, quia illorum determinatio, cum non habeatur a causis determinatæ, una aliam trahentibus, sit, ut illorum determinatio pendeat a Deo, tanquam auctore naturæ, faciente id, quod faciebat apud Aristotelem bona fortuna. Hæc autem determinationes divinæ, cum involvant actum Dei liberum, nullo signo exteriori manifestatum, sit, ut hoc ipso nosci non possint: Cum actus Dei liberi ante sui manifestationem nosci non possint. Unde etiam consequenter dici posset, quod illorum species non dentur.

Quia tamen haec explicatio ostendit quidem, cur futura non noscantur titulo liberi; tentandus est modus, quod non noscantur, idque ex titulo futuritionis, etiam supposito, quod dentur illorum species? Quod ut fiat,

PRÆMITTO I. *Quod species sint qualitates vicariae objectorum, adeoque si nihil obstat, accommodare sese debere ingenio principalis & ductui: Hoc enim in omni vicariatu contingit.*

PRÆMITTO 2. *Sicut ipsum objectum est ejus rationis, ut eadem entitas in quantum dicit connexionem suorum predicatorum sit possibilis: In quantum dicit existentiam que desit, sit præteritum: In quantum dicit actus sui extra causas positionem, dicitur etiæ: Et in quantum dicit se extra causas educandam, dicitur futura. Ita eadem entitas speciei accommodando se esse objecto est nata repræsentare possibile, præsens, futurum: Non quod non possint ad ista omnia distinctæ species dari, sed quod Author naturæ velit & paucitatem & accommodationem ad conditionem principalis.*

PRÆMITTO 3. *Si eadem indivisibilis entitas speciei est potens eandem entitatem cum dictis differentiis representare, hoc ipso debet esse indifferens ad hæc omnia representanda: Si est indifferens, debet habere aliquod determinativum: Et hoc ad noscenda possibilia, est ipsa connexio, ad noscenda presentia, actualitas entis. Quod autem erit determinativum ad noscendam futuritionem?*

P.
MŁODOWSKI
et al. Z.
VI

卷之三

Quod tamen determinativum est necesse ponere, propter illud principium: Impossibile est transire à contradictrio ad contradictriorum sine sufficienti mutatione. Porro de hoc determinativo ad noscendum futura, discurrere debemus sumpta proportione à manifestioribus. Manifestissimum noscivum futurorum est ipse Deus, qui duplicitate cogitari potest determinatus ad noscenda futura: In primis à parte principii noscivi, quia scilicet immutabilis & omniscius est: Hoc determinativo caret Angelus, sed habet, non nisi vim talem, qualem vis habet ad noscenda etiam secreta. Aliud determinativum cogitari potest, ex parte ipsius objecti; quod scilicet determinet objectum speciem ad ponendam sui notitiam, & hoc determinativum nondum existente objecto, & quod non exstitit, nullum potest cogitari. Ratio, quia futurum in re ipsa, ita se habet, ac se haberent ea, & habent, quae non sunt futura: utrumque enim à parte rei, nihil est: Sicut ergo id quod nunquam futurum est, non habet vim determinandi speciem, ad se ut futurum, cognoscendum: Ita cum futurum à parte rei, habeat se in re, ac quod non est futurum; sicut illud non futurum, ut dixi, non determinat ad sui notitiam, ita nec determinabit futurum.

Neque valet si dicas, quod nec Deus futura noscat: quia Deus ex omniscientia sua determinatur, ut habeat vim speciei impressae, quam haberet tunc, cum res futura esset actu, & aquae completa, fit ut noscat futura: quia verò creatura non est omniscia, nec est necesse ut vel essentia illius, vel species suppleat illam praesentialitatem, quam etiam non suppleri de facto novimus. ex auctoritate, fit ut creatura, non noscat futuros eventus. *Ex his Præmissis*

EXPLICATUR. Cur Angeli non noscant futura etiam habitis speciebus. Quia scilicet proportionantur illorum species objectis, ut dixi Præmisso primo: Sicut ergo objecta entitas eadem est, & possibilis, & præterita, & præsens, & futura; ita & species una, repræsentare nata est, hæc omnia, ut dixi Præmisso secundo. Quod si nata est repræsentare hæc omnia, & quidem non simul: Neque enim id exigit conditio hujus noscivit, quod est Angelus, fit ut sit indifferens, ad hæc repræsentanda: Si indifferens, indiget determinativo. Hoc autem determinativum non potest esse aliud, nisi desitio jam futurionis; & præsencia actualis, ut dixi Præmisso tertio.

Hæc Explicatio videtur esse conformis S. Thomæ hic q. 57. a. 3. in corpore. Hoc etiam in præsenti addi posset, quod futura non noscant Angeli, scimus ab auctoritate, sed ratio id non demonstrat; quæ enim implicantia in creatura naturaliter noscivita futurorum naturalium? Sed posita doctrinæ ab auctoritate, & attendendo ad principia alias prætæcta, posset dici non

haberi illorum species: Cur autem non habentur, non potest reddi ratio per locum intrinsecum, sed non nisi per auctoritatem.

ADDO insuper. Cum Angelus unusquisque habeat species etiam possibilitem repræsentantes, noscendo species, non noscit certò futurionem; quia non scit annos illæ species sint datae ad solam possibilitem futurionis repræsentandam. Quod si Deus revelaret quod habeant species non nisi futurorum, quæ non tantum possibilem futurionem, sed & exercendam repræsentent, bene in illis, nosceretur futura. Hanc materiam concernens aliquid infra addetur.

Punctum Difficultatis 2.

De Notitia Præteritorum.

Indubie si perseveret effectus, in illo, præteritam actionem causæ, noscere poterit Angelus; & sic ex fumo, dicit, quod fuerit ignitus; sicutque in similibus. Nec est in hoc difficultas, quod meminisse possit aliorum, quæ ante noverat, noscereque illa in ipsa memoria; sed est difficultas; An poslit noscere ea, quæ præterierunt, & dum erant, non cogitavit de illis Angelus. Item est de hoc difficultas; An illa, quæ in ante non noverat, vel etiam noverat, possit noscere in illis metiis. Circa id divisit sunt auctores. Affirmat Vasq. d. 208. Arriaga d. 9. à n. 14. Negat Suarez l. 2. c. 12.

DICENDUM est. *Quæcumque præterita, ut suppono ordinis naturalis, & que non involvunt aetatum liberum occultum, in illis metiis, posse ab Angelis certò & evidenter noscere.* Procedit Conclusio de præteritis, quorum supponitur Angelus habere species.

PROBAT 1. Vasq. Argumento negativo. Quia Patres & Scholastici communiter solum negant Angelis cognitionem futurorum & secretorum; Ergo cætera illis, in noscendo, subiecta putant.

PROBAT 2. Arriaga, Retorquendo argumentum, quod pro sua sententia formaret Suarez. Sicutque proponi potest. Si non posset Angelus noscere præterita, quæ præterierunt in illis metiis, ex eo non posset noscere, quia præterita illa jam sunt nihil omnino, & que ac futura, sunt nihil. Sed hæc ratio non convincit, quod ipsum probatur in principiis Suarez, quia cognitione præterita, habita de præterito objecto, potest noscere in illam et ipsa per Suarez, & tamen illa & que jam non est, ac non sunt futura. Ergo si hoc non obstante, potest illa notitia in illam et ipsa noscere, poterunt noscere etiam præterita, in illis metiis.

CONFIRMATUR. Per experientias habemus, quod possit aliquis ea, quæ ante cognovit,

verat, in illis met ipsiis noscere sine illa reflexio-
ne, quod id in ante noverit: Ergo apparet, quod
illud non noscatur ratione illius memoriae, & in
notitia præhabita, sed in illo met ipso; immo pro
posteriori non nisi reflextimus nos, quod hoc in-
ante cognoverimus. Accedit principium ne-
gativum, quia scilicet id non repugnat Angelo,
videturque imprebare, quod si Angelus fuit
distractus cum aliquid fiebat, jam illud non pos-
sit cognoscere, nisi ex fide vel revelatione.

PROBATOR 3. Nam ex una parte illa præ-
terita supponunt nec ordine, nec genere esse
altiora intellectu Angelico, adeoque jam erunt
contenta intra vim noscituram Angelicam. Ex
alla parte habet species illorum objectorum suf-
ficienter completas: Ergo in nullo deficiet, ne
natur illis speciebus: Quod autem illæ species
sunt sufficienter completæ, eu ut aijunt determina-
tare, per hoc probatur; quia ad hoc ut transeat
species à non esse completæ, pro noscendis præ-
teritis, ad esse completæ, sufficit existentia exer-
cita objecti, quamvis pro nunc, nihil omnino sit.
Quod ipsum probatur, quia ex una parte haec
determinatio & completio, non sit per influ-
num physicum objecti in species, sed per esse
suum positum: ex alia parte hoc esse positum,
estum cum non est, ratione illius exercitæ exi-
istentiae, quam pro præsenti aliquo habebat, suf-
ficienter determinat, & complet, ut in poste-
rum non sit posse. Quod ipsum probatur, si ho-
die Angelus A. dicat, volo nullam meam cogni-
tionem esse secretam Angelo B. quamvis non
dare physicè illa voluntio; nihilominus quicun-
que actus Angeli A. nosceretur ab Angelo B.
sufficietque completio, quæ præcessit; Ergo &
impræsenti idem dicendum. Et sicut illa voli-
to aijert velamen secreti, ita & præsens esse,
aifert velamen, ut præteritio attingatur. Dein
delicet ad hoc ut aliquid cadat sub fidem, non
sufficiat futura revelatio; tamen ea quæ præte-
ritio sufficiens est: Ergo etiam quamvis futuritio
non possit determinare & completere ad sui no-
titiam, poterit tamen, esse quod præterit, suffi-
cienter complete ad noscere.

OBJICITUR 1. Auctoritas. Quia scilicet Script.
& P. & loquuntur de præteritis ac de futuris.
Illi enim 41. dicitur. Appropinquent & annun-
tiant nobis que ventura sunt aut priora quæ erant di-
cite. Et v. 46. Non est similis mei annuntians ab
cordio novissima. Et Gregor. hom. 1. in Ezech.
dicit; Prophetiam esse etiam præteritorum.

RESPONDETUR. Si Auctoritates, ut so-
nare, accipiuntur, probabunt nec memoriam
quidem præteritorum dari in nobis: sicut nulla
datur notitia certa futurorum. Textus illi lo-
quuntur de hominibus qui præteritorum non
habent species, nisi in ante præcognitorum, vel
si illud extenditur etiæ ad Angelos, loquitur Script.
de præteritis talibus, qualia sunt futura, hoc est
de liberis, vel forte res est de præteritis analogi-
cæ, hoc est de iis quæ ante mundum conditum
Deus cogitavit, voluit: unde etiam bene argue-
tur Divinitas ex notitia præteritorum, non qua-
liumcunque sed omnium; quia omnium talium
notitia, soli Deo competit.

INSTANT Suar. Quia intuitus æternus Dei
extenditur ad totum tempus futurum ac si esset
præsens, fit, ut hoc sit proprium Divinitatis: Er-
go & cognoscere præterita in seipsis, est proprium
Divinitatis; quia intuitus illius æternus, ex-
tenditur ad totum tempus præteritum.

RESPONDETUR. Proprium esse Divinitatis, à se extendi, ad omne tempus præteritum,
& insuper per notitiam quæ mensuratur æter-
nitate. Sed cur alio modo id non competit
creatura?

OBJICITUR 2. Idem. Res futura quæ talis, non
habet existentiam actualem; res etiam præterita,
non habet existentiam actualem; sed tam est
nihil, sicut quæ nondum fuit: Ergo sicut circa
rem futuram non potest dari cognitio creata
per modum intuitionis: Ita nec circa præ-
terita.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen-
tum in principiis Suar. Quomodo scilicet co-
gnitio præterita, possit in se nosci per memoriā?
quomodo item revelatio quæ præterit, volitio
item transacta manifestis secreti, cùm sint ni-
hil, non se habeant ac quid futurum? Disparitas
haec dari potest; quia futurum, hoc ipso quia fu-
turum est, nihil habuit vel habet actu, quod se
aliter habeat, vel habuerit, quam id, quod futu-
rum non est. Jam autem præteritum habuit
aliquid, quod se aliter habeat, quam id, quod est
nihil; & illud habere, est sufficiens mutatio, ut
transcatur a non esse completi in noscendo, ad
esse completi. Unde futurum cùm non exi-
rit in actu, non exiit etiam ab exemptione in-
noscibilitatis; secūs præteritum: & sicut ratione
præteritionis exiit ad statum, ut de illo possit ha-
beri notitia certa memoria; cùm tamen de fu-
turis, nulla sit certa notitia: Ita etiam exiit ab in-
noscibilitate, ex qua, non exiit futurum. In ad-
terenda disparitate debet haberi ratio illius in-
stantiae de revelatione. Et certè determinatio,
& completio speciei ex dictis supra nihil aliud
est, quam actus existentia rei suo ordine non
excedens intellectum Angeli, petens à Deo
concursum ad sui notitiam; quia ergo fuit haec
existentia, jam etiam facta est completio specie-
rum, quæ semel completæ, semper sunt comple-
tæ: quia autem futura non habuerunt actualem
existentiam, nec compleverant species; ideo
nec poterunt noscere, & sicut semel facta revelatio
pro semper complete habitum fidei, ita & semel
habita existentia. Alia Disparitas est, quia si
noscerentur futura, hoc ipso noscerentur actus
liberi, quod absurdum non sequitur, si noscan-
tur præterita.

P.
MŁOD
OWSKI
n. 1. et. Z:
VI

OBJICIT 3. Idem. Si Angelus nunquam scivit rem esse, perinde se habet ad illam, ac si non fuisset. Ergo ex se non magis potest illam noscere, ac si non fuisset.

RESPONDE TUR. In ordine ad habendam de illa re memoriam &que se habere ac si non fuisset, si illam non cognovit in ante: sed ad simplicem illius notitiam fecus se habet; quia esse illo, quod præhabuit, exiit extra innoſcibilitatem respectu Angelii. Quod totum in hoc fundatur; quia ex una parte potentia est proportionata illi objecto; quia supponitur esse ordinis naturalis: Ex alia parte, species illius est sufficienter completa ad illud objectum noſcendum; quia habitum esse dum habebatur sufficienter indifferentiam illam abſtulit.

Procedit autem hæc resolutio in principiis, quæ admittunt omnium species concreari Angelis, vel de novo infundi. Quia in sententia tenente quod Angelus fabricet sibi species, casu quo illas non fabricasset, non posset exire in notitiam præteriorum, ob defectum specierum, quas non fabricavit, sine faltem confusa notitia objecti, quod postea jam transactum, posset clarior notitia attingere ex præhabita specie.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Notitiis Angelos concernentibus.

NOTO 1. Communius censeri, quod Angelus semper sit in actu adæquato sui intellectus. Ratio, quia ex una parte intellectus illius est potentia necessaria; ex alia parte habet omnia requisita ad cogitandum. Et sicut oculus omnia videt, quæ videre hic & nunc potest, ita & Angelus omnia intelliget, quæ hic & nunc intelligere poterit. Ceterum communem hanc Doctrinam, puto aliquo modo restringendam esse: Non enim videtur probabile, quod Angelus v. g. si habeat capacitatem ad noſcendam simul centum, quod non possit noſcere saltem vel unum præterea, modò in hoc incremento, vel decremento non procedatur per notabiles mensuras, eò quod per illas, notabiliter se aliter, deberet habere potentia. Præcipue autem, quia posset hic & nunc applicare illum voluntas ad aliquid hic & nunc intensius noſcendum, ceteris non ita inhærendo.

CONFIRM. Si enim nos homines interdum simul plura cogitamus, etiam ejusdem rationis: Si oculus potest plures simul similes colores videre: Item si Anima cum organis plures diversæ rationis exercet operationes: Cur similis extensio non concedetur Angelis ad plura objecta?

NOTO 2. Circa objecta quæ immediate & evidenter noſcit Angelus, licet non componat,

nec dividat formaliter, dividit tamen & componit æquivalenter. Ut intelligatur Notatum. Tum dicimus intelligere componendo & dividendo, quando scil. ante judicium præcedunt formaliter duæ apprehensiones de ſubiecto & prædicato, quæ poſtea uniuntur in una qualitate indivisibili judicij affirmativi, vel negativi. Quod autem nec componat, nec dividat formaliter Angelus circa objecta evidenter, Ratio est. Tum, quia hujus divisionis & compositionis, nulla necessitas: Nam in nobis oritur ex dependentia à phantasmatibus, obſcuritate notitiae, &c. Tum, quia in intuitivâ notitia non videtur esse locus formalis compositioni & divisioni. Tum, quia ſi ſensuſ percipiunt ſimili compositione & divisione, cur non percipiet intuitiva? Idque verum eſt de Angelicis cogitationibus, non ſolū quibus formalitates libi identificatas realiter, attingunt v. g. Animalitatem & Rationalitatem in Petro, fed etiam de iis, quæ non ſunt identificata realiter ut cum noſcit Petrum eſſe factum album; neque enim opus habet ſeorsim Petrum, ſeorsim albedinem concipere. Quod autem in talibus interveniat æquivalens compoſitio, Ratio eſt. Tum quia in notitia intuitivâ Angelica, non eſt major unitas & indivisibilitas, quam in ipſo actu elicto judicij, quod eſt ſimplicissima qualitas, ut ſuppono ex Philosophia, & tamen hoc non obſtante, intercedit illuc multiplicitas æquivalenter. Tum, quia hæc multiplicitas æquivalens ſtat in hoc: quod in una indivisibili notitia, una formalitas actus, repondet huic formalitati objecti, & alia formalitas actus, alteri formalitati objecti, licet hæ formalitates, ſint inter ſe identificatae. Debet autem hoc intervenire; quia formalitas repræſentationis Animalitatis, non eſt formaliter formalitas repræſentationis, notificantis rationalitatem. Tum, quia non eſt neceſſe maiorem identitatem ponere in ipſa notitia intuitiva Angelica, ejus formalitatibus, quam inter ipsas formalitates objecti, quæ tamen habent multiplicatatem æquivalente. Stat tamen cum hoc, ut circa objecta inevidenter, componant & dividant Angelii. Ratio ex Suar. L. 2. c. 32. Ideo homo componit & dividit; quia intellectus ejus non ſtatim in apprehensione alicujus primi objecti potest impicere, quidquid virtute in eo continentur, fed etiam in Angelis circa inevidentia potest quid ſimile intervenire. v. g. Propofitio Mysterii Trinitatis, proportionata illis motiva credibilitatis, &c. tumque primum affertur.

NOTO 3. Angelos circa objecta evidenter nota, non diſcurrere formaliter, diſcurrere tamen virtualiter. Quod non diſcurrant formaliter. Ratio, quia diſcurrere formaliter eſt per plures actus, ex notiori, venire in notitia minus noti; Si autem eſt notitia evidens, non eſt jam locus progreſſus, à magis noto, ad minus notum. Quod

R
TH
zian
ton
D.

Quod autem illic interveniat discursus virtualis Ratio, quia illa stat cum unitate notitiae, modò noscatur causa per effectum, effectus per causam quod sàpè contingit Angelis.

Ex hac occasione inquit solet: An abstractivè noscunt Angelis? Si per abstractivè noscere intelligatur noscere per species alienas v. g. Angelum per speciem faciei alatae, sic non noscet Angelus, et enim hæc manifesta falsitas, ludens imaginationis. Si autem abstractivè noscere est noscere per rationes communes germanum illarum conceptum formando; sic noscere abstractivè: cum hic modus etiam noscendi importet quiddam dignum Angelo, ut noscat rem in re, quo noscibilis est, cum fundamento.

Sed hæc solvendum restat & explicandum, quomodo tunc Angelus non nosceret confusè? Triplex confusa notitia cogitari potest 1. Quando ratio communis præcisa à differentiis cognoscitur præcisione objectivæ; quæ notitia hoc sensu potest appellari confusa; quia per illum non attinguntur clare res; quia cum illa ratio communis in re nihil aliud sit, quam ipsa singularia, quæ tamen non attinguntur, fit ut illa notitia dicatur confusa. Hæc notitia in duobus casibus non posset tribui Angelis, ex dictis rationibus. In primis, si ipsa ratio communis, per species alienas nosceretur. Deinde si non coniungeretur actuali notitiae, etiam individuum.

II. Est notitia confusa, in qua attingitur clare una formalitas & confusè alia; vi cuius scilicet ita se habeat notitia, sicut se habet dum concipit decem, vel ita sicut se haberet oculus ad videndum Petrum, & parietem penetratum. Hæc confusio est rejecta in Philosophia, adeoque nullo modo etiam Angelo concessibilis. Et certè hæc sententia admittit contradictionem in creatis. h. e. nosci clare, & non nosci clare sed confusè, propter quæ tamen evitanda negat præcisiones objectivas. Deinde quid potest dici me confusè attingere aliquid, quod æque mihi non repræsentatur, ac non repræsentatur, simpliciter non cognitum.

III. Notitia confusa est ita explicabilis, ut denominatum hoc ab intellectu, quod est animal ut sic, ita concipiatur, ut in illo non respondeat denominatum ab intellectu rationale ut sic: Licet animal illud comparatum ad statum realem, sit cognitum animal, quod est rationale. Hæc sententia voce sola differt à prima. Nam etiam nos dicimus, quod præcisiones objectivæ rationum communium, non dentur nisi pro statu intentionali, & quod hoc objectum, quod est animal pro statu non nisi intentional non repræsentet rationale, licet pro statu reali & physico, illud animal, sit rationale, de quo pluribus locis alibi significatum. Hæc notitia confusa potest tribui Angelis: est enim eadem cum prima.

DISPUTATIO III.

De reliquis Actionibus Angelicis.

De tribus præcipiè Actionibus hæc agerur, de Volitione, Locutione, Motu Angelico.

QUESTIO I.

De Volitione.

Quod detur in Angelis voluntas, fundatur in illo principio; quia omne cognoscitum, sicut est de facto, habet appetitum sibi proportionatum; hic autem, est voluntas. An voluntaria illorum sit identificata substantiæ, pendet ex Animaisticis. Quod Volitiones sint distinctæ realiter in illis; petitur ex impossibilitate substantiæ creatæ, cui sunt sui motus identificatae, vel substantia ex perfectione talis substantiæ, de qua in Angelo non constat. Habere illos voluntatem liberam certum est ex Fide; nam aliquippe carunt, aliqui non, sed meritisunt; hæc

autem arguunt libertatem. Et cum nullum bonum creatum sit, summè bonum, cumque non competat illis intuitiva summi boni notitia, fit, ut liberè & Deum & creaturam ament. Hinc quia naturalis cognitio quam habent de Deo, est adhuc abstractiva, fit, ut non necessitentur ad amandum illum amore naturali. Hic tamen Amor in Beatis, est juxta naturalem inclinationem; habent enim dictamen prædictum, quod honestissimum bonum, sit maximè amandum. Unde amore appetitivo etiam naturali magis Deum amant quam se: quod etiam docet S. Thomas hæc q. 60. a. 5. fundarique potest ulterius in hoc; quia quod est alterius secundum naturam, si cætera sint paria naturæ insti-
tu, principalius fertur in id cuius est, quam in seipsum, & ita manus opponit sese ictui, pro conservatione totius. Fortè tamen attenta conditione naturali, intensius seipso amant. Ratio; quia

P.
MLOD
OWSKI
et Z.
VI